

Zamach stanu w Gwinei

Maria Nowakowska

Security
in practice

Zamach stanu w Gwinei

Opracowała: Maria Nowakowska, 10.10.2021 r.

5 września 2021 r. w pobliżu pałacu prezydenckiego mieszczącego się w stolicy Gwinei – Konakry – rozległy się odgłosy strzałów z broni. W wyniku strzelaniny zginęło co najmniej 11 osób[1]. Kilka godzin później w internecie na portalach społecznościowych pojawiły się filmy, na których prezydent Alpha Condé ukazany jest w pokoju otoczonym przez siły specjalne armii[2].

Mapa 1. Gwinea na mapie Afryki.

Oskarżany o podążanie ścieżką autorytaryzmu 83-letni prezydent w październiku 2020 r. został wybrany na trzecią kadencję po tym, gdy zmienił konstytucję, aby móc kolejny raz ubiegać się o to stanowisko[3]. Wywołało to gwałtowne protesty wśród opozycji. Podniesienie podatków przez rząd w ostatnich tygodniach oraz podwyższenie ceny paliwa o 20% wzbudziło powszechne niezadowolenie obywateli[4]. Po wyborach ponad 400 przeciwników politycznych zostało wtrąconych do więzień w Gwinei, w których zginęły co najmniej 4 osoby[5].

Gwinea to 13-milionowy kraj[6], który – choć bogaty w surowce mineralne – przez lata był nękany niestabilnością polityczną, co sprawiło, że stał się jednym z najbiedniejszych narodów na świecie[7]. W latach 1958-1984 krajem rządził dyktator Ahmed Sekou Touré, a po jego śmierci w wyniku zamachu stanu władzę nad krajem na kolejne 24 lat przejął Lansana Conté. Po jego śmierci dokonano kolejnego zamachu stanu. Pierwsze demokratyczne wybory od momentu odzyskania niepodległości odbyły się w 2010 r., w których zwyciężył Alpha Condé[8].

Na czele puczu przeciwko Condé stanął młody oficer – płk Mamady Doumbouya, dobrze wykształcony żołnierz, który wcześniej służył we francuskiej Legii Cudzoziemskiej. Był absolwentem francuskiej akademii wojskowej École de Guerre, uzyskał też tytuł magistra w dziedzinie obronności i dynamiki przemysłowej na paryskim Uniwersytecie Panteon-Assas. Brał udział między innymi w misjach w Afganistanie oraz Republice Środkowoafrykańskiej[9].

Tuż po przewrocie wojskowym sekretarz generalny ONZ Antonio Guterres oświadczył, że zdecydowanie potępia przejęcie władzy siłą oraz wezwał do natychmiastowego uwolnienia prezydenta Condé. Także Nigeria wyraziła swoje oburzenie tym faktem – Ministerstwo Spraw Zagranicznych tego państwa stwierdziło, że zamach stanu w Gwinei naruszył zasady Wspólnoty Gospodarczej Państw Afryki Zachodniej (ECOWAS). W odpowiedzi przywódca zamachowców Mamady Doumbouya oświadczył, że to „ubóstwo i endemiczna korupcja” zmusiły go do usunięcia prezydenta ze stanowiska. W państwowej telewizji Doumbouya wystąpił owinięty flagą narodową Gwinei oraz w otoczeniu ośmiu uzbrojonych żołnierzy, oświadczając: „rozwiązaliśmy rząd i instytucje” oraz „wspólnie napiszemy konstytucję”[10].

W swojej wypowiedzi Mamady odniósł się do krwawego tłumienia protestów przez Condé („Było wiele śmierci za nic, wielu rannych, wiele łez”). Zacytował też byłego prezydenta Rawlingsa, który przejął władzę w wyniku zamachu stanu w 1981 r.: „Jeżeli ludzie zostaną zmiażdżeni przez swoje elity, to od armii zależy zapewnienie im wolności”. W niedzielę 5 września Mamady zadeklarował również, że nie zamierza już powierzać polityki jednemu człowiekowi, lecz ludziom[11].

Gwinejscy żołnierze, którzy wzięli udział w zamachu stanu na prezydenta, byli właśnie w trakcie szkolenia prowadzonego przez siły amerykańskie. Kilkunastoosobowy zespół Amerykańskich Zielonych Beretów przebywał w zachodnioafrykańskim kraju od połowy lipca, aby szkolić około 100 żołnierzy pod dowództwem Doumbouyi. Amerykanie szkolili lokalne

siły Gwinei, kiedy ich podopieczni wycofali się z misji i dokonali zamachu na prezydenta. Stany Zjednoczone potępiły atak, z kolei wojsko USA zaprzeczyło, jakoby posiadało jakąkolwiek wcześniejszą wiedzę o nim. Po uzyskaniu informacji o zamachu stanu amerykańskie wojsko udało się do ambasady USA w Konakry, gdzie rzeczniczka amerykańskiego dowództwa ds. Afryki Kelly Cahalan powiedziała, że program szkoleniowy został zawieszony, a zamach stanu jest niezgodny z amerykańskimi zasadami. Stany Zjednoczone brały udział w szkoleniu wojska w wielu krajach afrykańskich i już kilka razy zdarzyło się, że wyszkoleni przez nich oficerowie przejęli władzę w swoich krajach – między innymi gen. Abdel Fattah el-Sisi z Egiptu czy kpt. Sanogo w Mali. Jednak obecnie po raz pierwszy dokonano zamachu jeszcze w trakcie trwania amerykańskiego kursu wojskowego[12].

Zamach stanu w Gwinei jest już czwartym wojskowym przejęciem władzy w Afryce Zachodniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zaraz po dwóch zamachach w Mali oraz w Czadzie[13]. Można powiedzieć, że mamy tutaj do czynienia z pewnego rodzaju trendem, który cały czas się utrzymuje[14]. Jednym ze skutków, widocznym po dokonaniu puczu w Gwinei, jest wprowadzenie kraju w stan niepewności. Atak na prezydenta spowodował, że blok gospodarczy Afryki Zachodniej zagroził sankcjami, a cena aluminium osiągnęła najwyższy poziom od ponad dekady[15]. Obecnie liderzy odpowiedzialni za dokonanie zamachu stanu rozpoczęli konsultacje z przywódcami politycznymi, religijnymi i biznesowymi, które mają ich zdaniem doprowadzić do utworzenia rządu tymczasowego[16].

[1] D. Walsh, E. Schmitt, *U.S. Forces Were Training the Guinean Soldiers Who Took Off to Stage a Coup*, „The New York Times”, 10.09.2021, <https://www.nytimes.com/2021/09/10/world/africa/guinea-coup-americans.html>, 13.09.2021.

[2] *Elite Guinea army unit says it's overthrown president*, „Club of Mozambique”, 6.09.2021, https://clubofmozambique.com/news/elite-guinea-army-unit-says-its-overthrown-president-200429/?utm_source=The+Mozambican+Investor_&utm_campaign=4e348624ec-EMAIL_CAMPAIGN_2017_05_25_COPY_01&utm_medium=email&utm_term=0_d3b369a42d-4e348624ec-237813672, 29.09.2021.

[3] *Guinea's new strongman: combat-hardened ex-Legionnaire*, „The African Crime & Conflict Journal”, 7.09.2021, <https://theafricancriminologyjournal.wordpress.com/2021/09/07/guineas-new-strongman-combat-hardened-ex-legionnaire/>, 30.09.2021.

[4] *Elite Guinea army...*

[5] D. Walsh oraz E. Schmitt, *U.S...*

[6] *Guinea coup: Military arrests president, dissolves government*, „Al Jazeera”, 6.09.2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/9/6/guinea-coup-military-arrest-president-dissolve-government>, 4.10.2021.

[7] *Guinea: The plunder of Africa's resources continues*, „The African Crime & Conflict Journal”, 12.09.2021, <https://theafricancriminologyjournal.wordpress.com/2021/09/12/guinea-the-plunder-of-africas-resources-continues/>, 4.10.2021.

[8] I. Grzybowski, *Zamach stanu w Gwinei i rosyjska ofensywa w Afryce Igor Grzybowski (MKA UW)*, „YouTube”, 9.09.2021, <https://www.youtube.com/watch?v=HQxe6ssekJQ>, 31.09.2021.

[9] *Guinea's new strongman ...*

[10] *Elite Guinea army...*

[11] *Guinea's new strongman...*; D. Lewis, E. Mcallister, S. Samb, *'Unattainable power': the frustrations that drove Guinea's coup leader*, „Reuters”, 6.09.2021, <https://www.reuters.com/world/africa/unattainable-power-frustrations-that-drove-guineas-coup-leader-2021-09-06/>, 4.10.2021.

[12] D. Walsh oraz E. Schmitt, *U.S...*

[13] Tamże.

[14] I. Grzybowski, *Zamach stanu...*

[15] K. Höjje, *Uncertainty in Guinea after military coup removes Alpha Conde*, „Al Jazeera”, 11.09.2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/9/11/uncertainty-in-guinea-after-military-coup-topples-alpha-conde>, 4.10.2021.

[16] *Guinea coup leaders begin transitional government talks*, „Al Jazeera”, 14.09.2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/9/14/guinea-coup-leaders-begin-transitional-government-talks>, 4.10.2021.